

„GLASNIK SRPSKE DRŽAVNE STRAŽE“ – OPŠTE INFORMACIJE I TEMATSKA ANALIZA SADRŽAJA

APSTRAKT: Članak se bavi analizom Glasnika Srpske državne straže – zvaničnog časopisa oružanih snaga kvislinške vlade Milana Nedića. Časopis je objavljivan od sredine 1942. do kraja 1943. godine i izašlo je ukupno 19 brojeva u 16 svezaka. Na njegovim stranicama je obrađivan veliki broj tema, čime je pretendovao da utiče na sve sfere života pripadnika Srpske državne straže. Članke smo podelili na 6 grupacija i pojedinačno svaku analizirali.

Ključne reči: Srbija, Drugi svetski rat, okupacija, Milan Nedić, štampa, Srpska državna straža, ideologija, propaganda, moral, kriminalistika

Dolaskom nemačkog generala policije i SS Majsnera (Hohere SS- und Polizeiführer August von Meyszner) u Srbiju krajem januara 1942. i grupiranjem svih nemačkih obaveštajno-polijskih struktura u njegovim rukama došlo je do reorganizacije i konsolidacije srpskog kvislinškog sistema bezbednosti.¹

Već početkom februara 1942. vlada Milana Nedića donela je odluku o formiranju Srpske državne straže, a ta odluka je ozvaničena 3. marta 1942. donošenjem Uredbe o ustrojstvu.²

U novu oružanu formaciju ušli su dotadašnji oružani odredi, žandarmerija, policijske straže i pogranični organi finansijske kontrole, a za njenog prvog komandanta određen je divizijski general Stevan M. Radovanović. Uredbom o stvaranju, Srpska državna straža je definisana kao uniformisana i naoružana grupa i delila se na: gradsku državnu stražu, koja vrši dužnosti u Beogradu, sedištimu okruga i drugim gradovima; poljsku državnu stražu, koja je zadužena za celu Srbiju (osim za veće gradove koji su pokriveni gradskom stražom) i graničnu državnu stražu, koja je bila zadužena za graničnu službu. SDS je prevashodno imala policijsku funkciju: da bude „čuvar reda u gradovima i selima i čuvar granica okupirane Srbije“, ali je u zavisnosti od situacije prerastala u pokretne vojne formacije. Komanda Srpske državne straže, na čijem čelu je stajao komandant, bila

---

¹ Muharem Kreso, *Njemačka okupaciona uprava u Beogradu 1941–1944*, Beograd 1979, 188.

² *Uredba o ustrojstvu Srpske državne straže*, Službene novine, 3. mart 1942.

je podređena ministru unutrašnjih poslova. U njen sastav su ušle i sve vatrogasne jedinice.³

Nekoliko meseci posle stvaranja SDS, kao njeno zvanično glasilo, pokrenut je *Glasnik Srpske državne straže*. Prvi broj je izašao juna 1942, pod uredništvom pukovnika Borivoja Jonića, a predviđeno je da izlazi na mesec dana. Pored urednika i članova Uređivačkog odbora, o sadržaju *Glasnika* starale su se i pretpostavljene starešine (predsednik Srpske vlade, ministar unutrašnjih poslova i komandant SDS), kako je to naveo B. Jonić u prvom obraćanju čitaocima.⁴

U uputstvu saradnicima i čitaocima precizirani su ciljevi i sadržaj novog časopisa: „Izdavanjem *Glasnika Srpske državne straže* želelo se da se stvori jedan časopis koji bi bio od koristi svima pripadnicima Srpske državne straže i to kako u pogledu njihovog nacionalnog tako i stručnog vaspitavanja i usavršavanja. Obzirom na ovo sastavljen je sadržaj ovoga glasnika i izvršena njegova podela na: 1. Moralno vaspitni deo; 2. Stručni deo; 3. Različnosti; 4. Novosti i beleške; 5. Pitanja i odgovori i 6. Nekrolozi“.⁵

Uredništvo je podsticalo sve čitaoce, a posebno pripadnike Srpske državne straže, da šalju priloge i članke: „Praktično vršenje službe daje mnoga korisna – ponekad i vrlo skupa iskustva pa je neophodno da se svako ovakvo iskustvo i iskoristi stavljajući ga drugome do znanja“. Članci su morali biti pisani ćirilicom, po mogućstvu pisaočom mašinom, ili čitko napisani rukom. Autori su bili u obavezi i da uredno slože napomene, priloge i crteže, isprave sve daktilografske greške i uz 3 primerka rada dostave i kratak sadržaj radi službene upotrebe. Rukopisi koje Uredništvo odabere za objavljivanje bili su i honorisani sa, u to doba, vrlo pristojnim honorarima. Tako je za originalne članke bilo plaćano 300–400, kompilacije 200–250, za prevode 100–150, za nekrologe i ostale sastave 150–200 dinara.⁶

Svi pripadnici SDS su bili dužni da se pretplate na *Glasnik*, a pretplata je iznosila: mesečna – za oficire 25, za ostale 20, tromesečna – 75, odnosno 60, polugodišnja 150 (120) i godišnja 300 (240) dinara. Za ostale čitaoce cena je bila nešto veća.⁷

Grafičko rešenje naslovne strane *Glasnika* bilo je u skladu sa propagiranom nacionalnom ideologijom srpske kvislinške vlade. U prvom planu je vojnik (stražar) kao čuvar „nove“ Srbije, iza njega se nalazi seljak (koji je uz „zdravu“

---

³ Bojan B. Dimitrijević, *Vojska Nedićeve Srbije. Oružane snage srpske vlade 1941–1945*, Beograd 2011, 155–157; Milan Borković, *Kontrarevolucija u Srbiji. Kvislinška uprava 1941–1944*, knj. I, Beograd 1979, 289, 295.

⁴ Borivoje Jonić, *Glasnik Srpske državne straže svojim čitaocima*, *Glasnik Srpske državne straže* (u daljem tekstu: *Glasnik SDS*), 1/1942, 19–20.

⁵ *Saopštenje i uputstva saradnicima, pretplatnicima i čitaocima Glasnika*, *Glasnik SDS*, 1/1942, 71.

⁶ Isto, 72–73. – Plata običnog stražara sredinom 1942. iznosila je 2200 dinara, podoficira 2300–2900, a oficira 3100–8000 dinara.

⁷ Milan Matić, *Štampa u Srbiji u drugom svetskom ratu*, doktorska disertacija, Beograd 1990, 225–226.

omladinu predstavljao „temelj srpske zemlje“ i „srpske seljačke države“), dvo-glavi orao (bez krune), a srpska vojna tradicija i žrtve u ratovima su predstavljene spomenikom Neznamom junaku na Avali. U pozadini se nalazi sunce koje izlazi sa kracima obojenim u boje srpske trobojke što bi trebalo da predstavlja novi po-četak Srbije.⁸

Autori članaka i priloga u *Glasniku* su se većinom potpisivali inicijalima ili pseudonimom, ali je bilo i onih koji su se potpisivali punim imenom i prezi-menom (Milan Nedić, Milan Aćimović, Stevan Radovanović, Borivoje K. Jonić, Radojica G. Medenica, dr Adam M. Miljković, Franc F. Jesenko, Branimir Živ-ković, Dragi Jovanović, Gligor Đ. Koprivica, Toma J. Burković...)⁹

Ukupno je izašlo 19 brojeva u 16 svezaka (za oktobar – novembar 1942, januar – februar 1943, april – maj 1943. objavljeni su dvobrojevi). Nema podata-ka da li je izlazio i u 1944. godini, mada se iz poslednjeg sačuvanog broja iz de-cembra 1943. može zaključiti da je dalje izlaženje bilo planirano. M. Matić sma-tra da je izdavanje nastavljeno, ali do sada časopisi nisu pronađeni.¹⁰

Analiza sadržaja

Članci u *Glasniku* su veoma raznoliki po tematici kojom se bave. Oči-gledna je želja izdavača i uredništva da na taj način nadoknade nedostatke u obrazovanju i stručnoj spremi pripadnika SDS. Možemo ih svrstati u veće grupe: propagandno-ideološka; stručna; sportska; saopštenja, uputstva i pohvale; poezi-ja; foto-reportaže i nekrolozi.

Tip članka	Broj članaka
Propagandno-ideološki	26
Stručni	96
Sportski	9
Saopštenja, uputstva, pohvale	9
Foto reportaže	6
Pesme	8
Nekrolozi	12

Podela članaka po tematici

Propagandno-ideološki tekstovi su najzastupljeniji u prvom broju u kome čine gotovo trećinu svih članaka (5 od 16). U obraćanju pripadnicima SDS, M. Nedić navodi razloge stvaranja ovakve formacije, njenu ulogu i funkciju:

⁸ O ideologiji srpskih kvislinga i idejama o „srpskoj seljačkoj zadržanoj državi“ više u: Milan Ristović, *Rural 'anti-utopia' in the ideology of Serbian collaborationists in the Second World War*, European Review of History, 2/2008, 181–188; Branko Petranović, *Srbija u Drugom svet-skom ratu 1939–1945*, Beograd 1992, 464–469; Slobodan Đ. Kerkez, *Društvo Srbije u Drugom svetskom ratu 1941–1945*, Niš 2004, 340–351; i dr.

⁹ M. Matić, *Štampa u Srbiji...*, 227–228.

¹⁰ Milan Matić, „Srpski narod“ i „Glasnik Srpske državne straže“ o kvislinškim vojnim jedi-nicama u Srbiji, Leskovački zbornik, XXXIV, 1994, 38.

„Danas je najsvečaniji dan u vašem životu, kad stupate u redove naše Srpske državne straže. Vi postajete naši branioci reda, zakonitosti i sigurnosti u našoj mnogo namučenoj Otadžbini, majci Srbiji... Da bi ovo izvršili, vi morate biti elitna trupa, sa gvozdenom disciplinom, najstrožijim izvršivanjem svih zapovedi zakonitih pretpostavljenih vam starešina, koji u ime Otadžbine i postojećih zakona zapovedaju i naređuju...“.

O tome ko su im najveći neprijatelji i kako s njima postupati, Nedić dalje u tekstu, u ne baš hrišćanskom tonu, kaže:

„Najveća opasnost koju danas naši dušmani, a naročito komunisti upotrebljavaju, to je lažna podmukla propaganda. Oni hoće njome da vas zavedu, od dužnosti odvoje i demorališu, da bi svoje mračne ciljeve postigli. To su sada naši najveći neprijatelji. Odmah ih ubijajte... Zovu sebe oslobođiocima, partizanima i tome podobno. A to su sve zlikovci u jagnjećoj koži. Oni ne misle dobro ni Bogu, ni Srbiji, ni narodu, ni vama. Satirite ih i ubijajte i trebate taj šljam, taj kukolj iz srpske narodne njive. Vaša će se ruka posvetiti, a ime ovekovječiti kao branioca Otadžbine“.¹¹

U sličnom tonu su i obraćanja M. Aćimovića, S. Radovanovića i B. Jonića u prvom broju. Teme karakteristične za celokupnu kvislinšku štampu pominju se i u njihovim porukama. Osuđuju se „Jugosloveni iz Londona“ koji „uvedoše Srbe u besciljni rat, napustiše i vojsku i zemlju“, upozorava se na „crvenu opasnost“ i razornost „komunističke propagande iz Moskve“, a ovenčavaju slavom Milan Nedić i „pravi Srbi [koji] u septembru 1941. godine, obrazovaše Srpsku vladu, Vladu Narodnog Spasa“.¹²

Pored ovakvih obraćanja u vidu propagandnih govora, u ovu grupu smo svrstali i članke koji su pisani u formi eseja, a predstavljaju politička razmatranja ili ideološke poglede autora koji se uglavnom nisu potpisivali punim imenom. Opravdavanje kolaboracije egzistencijalnim motivima je jedna od najčešćih tema: „Kad je stradanje našeg naroda zapretilo da uzme katastrofalne razmere pa čak najozbiljnije zapretilo i budućnosti i opstanku celog srpskog naroda, preuzima krmilo u svoje ruke sadanji predsednik vlade Narodnog spasa, armiski đeneral Milan Đ. Nedić...“; „Kako može biti izdajnik onaj koji živi, radi i trpi skupa sa svojim narodom u njegovom teškom i najtežem periodu istorije?! Koga ti ljudi izdaju i kome? Zar može biti izdaja naroda kad se gine za taj narod, da mu bude bolje i da se sačuvaju njegova lična dobra i opstanak?“¹³ Izdajnicima se proglašavaju oni „...koji sa svoga bezumlja ruše i pale, seju pustoš i smrt, ruše javna dobra i željezničke pruge kojima snabdevamo hranom i ogrevom naše gradove. Oni, koji svojim provokacijama, koliko besciljnim, toliko i glupim, doprinose da se naš živalj odvodi u zarobljeničke i koncentracione lo-

¹¹ Milan Đ. Nedić, *Junaci*, Glasnik SDS, 1/1942, 5–6.

¹² Stevan M. Radovanović, *Oficiri, podoficiri, kaplari i stražari Srpske državne straže*, Glasnik SDS, 1/1942, 9–21.

¹³ *Naš nađeni put*, Glasnik SDS, 3/1943, 121–122.

gore, ili dovode kaznene ekspedicije, kojima se uništava srpsko ime i srpski narod...“¹⁴

Najveći neprijatelj – komunizam, definisan je kao „...zlosrećna, kobna i zločinačka teorija mržnje i rušenja“, „nauka zla, ubijanja i mržnje“ koju je stvorio „antihrist“ Karlo Mardohej Marks, a sprovodi „čifutska mafija“ i „čivutski gadovi“. U istom tekstu se navodi protiv čega se komunizam bori (protiv Boga, kralja i monarhije, braka i porodice, nacije i srpstva, privatne svojine).¹⁵

U skladu sa pogledima kvislinških ideologa glorifikovana je i idealizovana Nemačka i njeni postupci prema Srbima:

„Nemačka nam je više puta stavila do znanja da nas ne mrzi, a mi do danas nikada nismo mogli utvrditi da Nemačka govori neistinu... Okupacija Nemačke je korektna i mnogi su javno priznali, pre nego što su naši bezumnici počeli izazivati i ubijati Nemce, da se okupacija nije ni osećala. Nemačka i danas želi našu saradnju i svojim prisustvom brani nas od komunizma i građanskog rata... Da li ovakvo držanje dolazi kao plod mržnje? Svakako ne! Ko ovako radi, on ne mrzi. Naprotiv, rekli bismo da nas Nemci cene više, nego što mi sami sebe cenimo i da hoće da nam veruju. Hiljade naših radnika i omladinaca, koji rade i gostuju u Nemačkoj potvrđuju, da su lepo primljeni, srdačno primljeni i počašćeni. Iz njihovih usta se može čuti, da je Nemačka danas jedini garant reda i mira u Evropi, posle ovoga rata, i jedini garant jednog boljeg života i uređenja društva. A naše stalno povećavanje oružanih snaga daje neoborivi dokaz dobre volje Nemačke, ne samo da nam veruje, nego i da nas u punoj državnoj nezavisnosti primi kao člana Nove Evrope“.¹⁶

U *Glasniku Srpske državne straže* dominirali su *stručni članci* (96 od 166), što je i bila prevashodna uloga časopisa. Ovim tipom priloga objašnjavao se širok spektar dužnosti, obaveza i praktičnih postupanja stražara, ali i nadoknađivao nedostatak legislativne i propisa.

Najbrojniji među stručnim tekstovima bavili su se policijsko-kriminalističkom tematikom. Iz njih su pripadnici SDS dobijali najrazličitije informacije. Savetovano im je kako treba da vrše ispitivanje;¹⁷ postupaju prema osumnjičeni-
ma;¹⁸ traže krivce i isleđuju krivično delo;¹⁹ postavljaju zasede;²⁰ traže saradnike

¹⁴ *Ko je izdajnik*, Glasnik SDS, 4–5/1943, 285.

¹⁵ *O komunizmu*, Glasnik SDS, 9/1943, 569–574.

¹⁶ *Za koga? Zašto?*, Glasnik SDS, 10/1943, 598–599.

¹⁷ *Ispitivanje svedoka*, Glasnik SDS, 1–2/1943, 72–75; *Nešto o važnosti postavljanja unakrsnih pitanja osumnjičeniku pri vođenju izvida*, Glasnik SDS, 3/1943, 165–169; *O nepouzdanosti svedoka*, Glasnik SDS, 3/1943, 169–174;

¹⁸ *Ophođenje stražara u opšte i postupak prema krivcima*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 389–405; *O priznanju krivičnog dela pred patrolom bez prisutnih svedoka*, Glasnik SDS, 1–2/1943, 67–72.

¹⁹ *Uvod u kriminalnu taktiku*, Glasnik SDS, 2/1942, 111–121; *Značaj daktiloskopije*, Glasnik SDS, 3/1943, 157–158; *Nešto iz prakse u službi javne bezbednosti i izviđanja krivičnih dela*, Glasnik SDS, 3/1943, 174–185; *Nešto o važnosti tragova u vezi izviđanja krivičnih dela*, Glasnik SDS, 12/1943, 707–716.

za obaveštajnu službu;²¹ identifikuju nepoznate osobe ili leševe²² i rešavaju mnoge druge policijske zadatke. Takođe, skretana im je pažnja kako da se bore protiv „društvenih zâla“, poput „crne berze“²³ ili „ciganske skitnje“.²⁴

I moralnom vaspitanju je posvećena znatna pažnja na stranicama *Glasnika*.²⁵ Dobar stražar trebalo je da bude: pobožan, vredan, patriota, karakteran, pravičan, istinoljubiv, disciplinovan, druželjubiv, preduzimljiv, odlučan, oprezan, okretan, dovitljiv, uredan, tačan, brižljiv i pažljiv.²⁶ Navedeni su i poroci koje treba izbegavati: „Opijanje, kockanje, zaduživanje, skitanje, neuredan i razvratan život, teške su greške koje stražara onemogućuju u vršenju njegove službe, a pored toga moralno i materijalno ga upropašćuju. Sve starešine moraju ovakve greške energično da suzbijaju jer one krnje ugled kako pojedinca, tako i cele naše ustanove. U pogledu suzbijanja ovih poroka, uticaj drugova biće od velike koristi“.²⁷

Veoma su interesantni i pogledi tada penzionisanog generala Stevana M. Radovanovića, koji je u četiri broja, na 82 strane, pisao o tome „kakvi treba da budu pripadnici Srpske državne straže i kakve moralne, umne i karakterne osobine treba da imaju, da ih gaje i usavršavaju, pa da budu sposobni za izvršenje svoga zadatka i da budu onakvi kakve ljude zahteva novi poredak i značaj zadatka koji im se stavlja u dužnost i amanet“.²⁸ Detaljno objašnjavajući oficirima koje osobine treba da poseduju i kako treba da se ponašaju, on ih je savetovao i o čemu treba da vode računa u izboru buduće supruge:

„1) Da je devojka zdrava i od zdravih roditelja, da je skromna, čedna, dovoljno inteligentna, ali ne više od budućeg muža, da ima prijatan izgled, da je blaga i umiljata i da ume da se smeje, jer devojka koja se nikad ne smeje biće 'Ksantipa' u braku, i da je dotičnom oficiru simpatična; 2) da je devojka dobra domaćica...; 3) o ugledu devojke...; 4) o ugledu devojčinih roditelja...; 5) o imovnom stanju roditelja, s tim da veliko bogatstvo roditelja devojčinih ne sme da bu-

²⁰ *Važnost zaseda u službi javne bezbednosti*, Glasnik SDS, 1–2/1943, 3–23.

²¹ *Nekoliko reči iz oblasti defanzivne obaveštajne službe*, Glasnik SDS, 4/1942, 329–330.

²² *Kako treba vršiti opis lica i stvari*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 375–388; *Osobeni znaci u identifikaciji*, Glasnik SDS, 7/1942, 479–482; *Pomoćna sredstva pri identifikovanju*, Glasnik SDS, 1–2/1943, 35–44.

²³ *Dorđe Vujičić, Crna berza kao društveno zlo*, Glasnik SDS, 1/1942, 55–61.

²⁴ *Cigani kao narodno zlo*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 447–453. – U ovom se članku na neverovatan i rasistički način ceo romski narod smatra kriminalcima („...Ali cigo je po svojoj prirodi nestalan, nedisciplinovan do krajnosti, nekulturan, lenj i sklon vršenju krivičnih dela“).

²⁵ *Milan Rašeta, Savlađivanje temperamenta i obuzdavanje nagona i požara*, Glasnik SDS, 1/1942, 52–54; *Branko Burković, Za bičalo trobojku*, Glasnik SDS, 7/1942, 473–478; *Dušan J. Panunović, Majka kao temelj porodice i društva*, Glasnik SDS, 4–5/1943, 367–370; *Radojica G. Medenica, Nacionalno-moralno vaspitanje u Srpskoj državnoj straži*, Glasnik SDS, 8/1943, 521–530; *Moralne snage*, Glasnik SDS, 8/1943, 530–536.

²⁶ *Još malo o moralnom vaspitanju stražara*, Glasnik SDS, 2/1942, 167–171.

²⁷ Isto, 172. O porocima još i u: *Dušan S. Dinić, Alkoholizam kao društveno zlo*, Glasnik SDS, 7/1943, 468–481; *Ziv. M. Magazinović, Kocka kao porok*, Glasnik SDS, 8/1943, 574–578.

²⁸ *Stevan M. Radovanović, Pripadnici Srpske državne straže kakvi treba da su i šta treba da rade*, Glasnik SDS, 7/1943, 445.

de polazna tačka za brak, kao i da njihovo veliko siromaštvo isključuje brak oficira ako sam nije dovoljno bogat; 6) da devojka ima nešto miraza koji ne mora da bude veliki, ali treba da bude bar toliki da mladenci mogu da osnuju 'svoju kuću' i sa kojim će oficir u braku da ima bolji život nego što ga je imao kao momak.²⁹

Teme stručnog karaktera koje se, pored navedenih, još pojavljuju jesu:

- organizacija, zadaci i uloga poljske straže³⁰
- granična služba i dužnosti graničara³¹
- lični i službeni odnosi stražara³²
- red i disciplina u službi³³
- školovanje i obuka stražara³⁴
- gradska straža i njeni odnosi sa ostalim granama SDS³⁵
- opisi zaraznih bolesti³⁶
- ratna iskustva³⁷

²⁹ Isto, 8/1943, 498–499.

³⁰ Branimir Živković, *Srpska državna poljska straža*, Glasnik SDS, 1/1942, 22–29; *Prve dužnosti koje prestoje organima poljske straže*, Glasnik SDS, 1/1942, 37–38; *Upravljanje službom javne bezbednosti na poljskoj stanici*, Glasnik SDS, 3/1942, 214–220; *Kakav treba da je komandir poljske stanice*, Glasnik SDS, 7/1942, 503–510; *Kako treba da izgleda jedna poljska stanica*, Glasnik SDS, 1–2/1943, 45–48; *Terenske akcije*, Glasnik SDS, 3/1943, 128–139; *Nešto iz prakse o poplavama (u vezi sa dužnostima poljskih stražara)*, Glasnik SDS, 4–5/1943, 360–367.

³¹ *Pojam, uloga i zadatak granične straže*, Glasnik SDS, 1/1942, 30–36; *Uloga i dužnosti komandira graničnog staničnog odeljenja*, Glasnik SDS, 2/1942, 128–139; *Karakteristika granice u raznim slučajevima i uticaj ove karakteristike na službu obezbeđenja*, Glasnik SDS, 2/1942, 140–149; *Služba na granici noću*, Glasnik SDS, 3/1942, 199–204; *Dmitar Čušić, Kada graničar ima prava da upotrebi oružje*, Glasnik SDS, 3/1943, 158–164.

³² *Prijave i izveštaji stražara vlastima i pretpostavljenim starešinama*, Glasnik SDS, 3/1942, 261–272; *Luka Lukić, Sređivanje ličnih i službenih odnosa*, Glasnik SDS, 7/1942, 543–557; *Branko J. Stanković, Ophođenje oficira prema podoficirima i stražarima i podoficira i stražara prema oficirima, njihov postupak prema narodu i odnos sa vlastima*, Glasnik SDS, 4–5/1943, 306–321; *Božidar Ranković, O pozdravljanju*, Glasnik SDS, 12/1943, 699–705.

³³ *Borivoje Jonić, Disciplina Srpske državne straže*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 367–374; *Red u kasarnama Srpske državne straže*, Glasnik SDS, 4–5/1943, *Čuvanje i održavanje državnih zgrada i objekata, vođenje evidencije o državnom zemljištu*, Glasnik SDS, 11/1943, 663–676.

³⁴ *Radojica Medenica, Kako i na kojoj osnovi treba organizovati nastavu kod ljudstva Srpske državne straže*, Glasnik SDS, 1/1942, 39–44; *Plansko izvođenje nastave u centralnoj školi i jedinicama SDS*, Glasnik SDS, 7/1942, 483–502; *Uputstvo za rešavanje policijsko-taktičkih zadataka*, Glasnik SDS, 4–5/1943, 223–281.

³⁵ *Neophodnost saradnje poljske, gradske i granične straže, vatrogasnih jedinica i organa finansijske kontrole u službi javne bezbednosti, reda i mira*, Glasnik SDS, 3/1942, 230–239; *Naum Puljević Nikolić, Srpska državna gradska straža*, Glasnik SDS, 4/1942, 303–320.

³⁶ *Adam Miljković, O pegavom tifusu*, Glasnik SDS, 1/1942, 45–51; *Adam Miljković, O srdobolji*, Glasnik SDS, 2/1942, 156–160; *Adam Miljković, Trbušni tifus*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 454–462.

³⁷ *Rajčanski, Borbe IX odreda u Belanovici*, Glasnik SDS, 2/1942, 150–155; *Miodrag R. Ilić, Kako je uništen komunistički Kolubarski odred*, Glasnik SDS, 3/1942, 248–261; *Andelković, Svetli zadatak drinskih trupa potpukovnika Matica*, Glasnik SDS, 7/1943, 464–468.

– opšte informacije o naoružanju³⁸ i druge.

Zapažena sportska tradicija srpske i jugoslovenske vojske i angažovanje visokih oficira u organizaciji sporta uticali su i na novonastalu vojnu formaciju. Zbog toga na stranama *Glasnika* nailazimo na priličan broj *priloga o sportu*.³⁹ Većina sportskih članaka, međutim, bila je u funkciji obuke i telesnog vaspitanja stražara.⁴⁰ Klasična sportska rubrika koja sadrži izveštaje sa takmičenja javlja se samo u jednom broju. U članku *Nekoliko sportskih priredaba u prošloj 1942.* nailazimo veoma interesantne informacije o biciklističkoj trci oko Kalemegdana, amaterskom prvenstvu Beograda u boksu i fudbalskom takmičenju za pehar upravnika grada Beograda (pobednik je bio SK 1913, ispred BSK-a).⁴¹

Uredništvo se često obraćalo pripadnicima SDS i čitaocima da šalju priloge, ali je taj poziv ostajao bez zadovoljavajućeg odgovora: „Iako smo se već više puta obratili svima pripadnicima SDS i molili da nas pomognu svojom saradnjom, ipak je odziv do sada bio slab. Honorari su za pisce odlični pa bi i ova činjenica trebala da potstrekne na saradnju, a obzirom na zadatak i ulogu našeg Glasnika to bi nam trebala biti i dužnost. Saradujmo na našem Glasniku, jer time služimo interesima i napretku naše ustanove!“⁴² Objavljena je i jedna pohvalna naredba,⁴³ posle koje je štampano uputstvo⁴⁴ kako da stražari šalju svoje pohvale da bi bile objavljene, ali ni za to nije bilo interesovanja.

Krajem 1942. godine, pokretanjem rubrike „Širom naše otadžbine“, sadržaj je dodatno obogaćen ilustrovanim priložima. I do tada je bilo fotografija, ali su na njima uglavnom prikazivane visoke starešine SDS ili predstavnici vlasti. Od tog broja, u svojevršnim *foto reportažama* prikazivane su razne svečanosti i smotre, poput proslave Badnjeg dana ili Slave Srpske državne straže,⁴⁵ ali i razne znamenitosti u Srbiji.⁴⁶

U časopisu je objavljeno *8 pesama* koje su poslali pripadnici SDS, kao i *12 nekrologa* poginulim ili preminulim podoficirima i oficirima. Ovi tekstovi su

³⁸ *Vrste eksploziva i baruta*, Glasnik SDS, 4/1942, 341–348; *Laki mitraljez 6,5 mm. M. 1920. H.*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 421–440; *Opis puške 7,5 mm M. 1936. F.*, Glasnik SDS, 7/1942, 535–543; *Opis puške 7,7 mm M. 03. E.*, Glasnik SDS, 1–2/1943, 57–67; *O čuvanju oružja*, Glasnik SDS, 3/1943, 186–195; *Poznavanje pešadijske municije*, Glasnik SDS, 6/1943, 426–435.

³⁹ Gotovo svaki broj *Glasnika* iz 1942. i prvih pet meseci 1943. imao je bar jedan članak o sportu, ali je od juna 1943, smanjivanjem obima na tri tabaka, ova rubrika potpuno izbačena.

⁴⁰ *Značaj sportskog obrazovanja stražara i prethodne obuke putem sporta*, Glasnik SDS, 2/1942, 173–176; *Izbor i telesno vaspitanje stražara*, Glasnik SDS, 3/1942, 273–278; *Zimska gimnastika stražara*, Glasnik SDS, 1–2/1943, 79–83; i dr.

⁴¹ *Glasnik SDS*, 4–5/1943, 381–389.

⁴² *Poziv na saradnju*, Glasnik SDS, 3/1943, 150.

⁴³ *Pohvala*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 465–466.

⁴⁴ *Pažnja pohvaljenima*, Glasnik SDS, 7/1942, 576.

⁴⁵ *Badnji dan u Beogradu*, Glasnik SDS, 5–6/1942, 404–405; *Badnji dan u Nišu*, Glasnik SDS, 7/1942, 500–502; *Slava Srpske državne straže*, Glasnik SDS, 6/1943, 407–426.

⁴⁶ Danilo P. Stojanović, *Spomenik kosovskim junacima u Kruševcu*, Glasnik SDS, 3/1943, 153–157; *Širom naše otadžbine – Beograd*, Glasnik SDS, 4–5/1943, 374–380; *Širom naše otadžbine – Niš*, Glasnik SDS, 9/1943, 578–581.

se uvek nalazili na zadnjim stranicama. U tri broja iz 1942. godine (1/1942, 3/1942. i 7/1942) štampani su i *oglas*i.

Iz svega izloženog može se zaključiti da je *Glasnik Srpske državne straže* bio pre svega stručno glasilo, ali i da su tekstovi koji su u njemu štampani bili potpuno u skladu sa politikom nemačkih okupacionih vlasti, čija je cenzura umnogome određivala sadržaj celokupne kvislinške štampe.

U *Glasniku* je, i pored dominacije stručnih članaka, našlo mesto i mnoštvo drugih tema. Upravo zbog te raznovrsnosti ovaj časopis predstavlja dragocen izvor za izučavanje ne samo Srpske državne straže nego i uopšte Srbije pod okupacijom 1941–1944. godine.

Nebojša Stambolija

„SERBIAN STATE GUARD REVIEW“ – BASIC INFORMATION
AND THEMATIC CONTENT ANALYSIS

Summary

Arrival of the German SS General August Meyzsner in the occupied Serbia in the late January 1942 led to reorganization of the Serbian security system. New military formation, Serbian State Guard, was created in the beginning of the March 1942 and it included previous armed forces. The first issue of the Serbian State Guard Review, official journal of new formation, was published in June 1942. Editor was colonel Borivoje Jonić. In total it was published 19 issues until December 1943. Review consisted various articles by the topic they are dealing with. More than half of the texts were expert. This type of articles explained many professional duties of the Guards and compensated lack of regulation. There were also ideological, sports articles; editorial announcements, poems, photo reportages and necrologues. Due to such diversity, Serbian State Guard Review is very important source for studying Serbian history in the period of World War II.